

Motion till riksdagen 2011/12:A276

av **Josefin Brink m.fl. (V)**

Dödsfall och olyckor i arbetslivet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en nollvision mot dödsolyckor i arbetslivet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det måste satsas mer på forskning, utbildning och tillsyn i syfte att minimera arbetsrelaterade dödsfall.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla tillbud och olyckor som sker på svensk arbetsmarknad ska rapporteras till Arbetsmiljöverket som ska ha skyldighet att registrera dessa.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inleda ett forsknings- och utvecklingsarbete i syfte att ta fram en samlad strategi för att fasa ut allt farligt och riskfyllt ensamarbete.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att ändra föreskrifterna i AFS 1982:3 utifrån ståndpunkten att ensamarbete inte är önskvärt men kan accepteras under gynnsamma omständigheter.

En god arbetsmiljö räddar liv

Vänsterpartiet vill föra en ekonomisk politik för full sysselsättning men det räcker inte att alla som vill och kan arbeta har möjlighet till det. Vi måste också skapa ett mänskligt arbetsliv. Man ska inte behöva vara rädd för att skadas fysiskt eller psykiskt eller dö p.g.a. arbetet.

En god arbetsmiljö handlar inte bara om den fysiska miljön. ”Vi skulle vilja vara med och bestämma lite – dela vinst och ansvar och sånt.” Det var vad Rivar-Bohm, till direktörens förfäran, framförde i det nyinrättade före-

Fel! Okänt namn på

tagsrådet 1946 (i Folke Fridells roman *Död mans hand*). Det har fortfarande inte uppnåtts. Bristen på demokrati i arbetslivet orsakar ohälsa. Arbetstagare måste ha möjlighet att delta i beslut på arbetsplatsen, ta ansvar, ha inflytande över den egna arbetstidens förläggning och möjligheter att utvecklas i arbetet; annars är risken stor att drabbas av ohälsa. Ett väl fungerande samarbete mellan parter i relativ maktbalans och en ändamålsenlig arbetsorganisation är viktiga faktorer för att människor ska må bra på jobbet. Friska arbetsplatser är avgörande för arbetstagarnas ställning, företagens utveckling och för samhällets välbefinnande.

Arbetslivet är föränderligt. I de nya jobben finns andra arbetsmiljörisiker än i de gamla och det är därför viktigt att tidigt upptäcka och åtgärda dessa risker. Ensamarbetet och prestationskraven har ökat i arbetslivet. Konkurrens, stress, slimmade anorektiska organisationer och ständiga organisationsförändringar sliter på människor. Alla människor bör ha rätt att arbeta i en trygg och säker miljö där de kan utvecklas och där jämställdhet och gemenskap mellan arbetskamrater främjas. Ett långt yrkesverksamt liv ska kunna avslutas med hälsan i behåll.

Inför en nollvision mot dödsolyckor i arbetslivet

Varje dag går människor till sitt arbete och riskerar att inte komma hem igen. Arbetsolyckorna med dödlig utgång ökade från år 2005 t.o.m. första halvåret 2008, därefter avtog de fram till årets slut 2009 för att därefter åter öka. År 2010 dog 54 personer i arbetsplatsolyckor i Sverige, mer än en per vecka. Det är inte acceptabelt. Vi måste därför höja ribban. Sedan vi i Sverige införde en nollvision på våra vägar har antalet dödsolyckor minskat kraftigt. Det måste vara lika viktigt att rädda medborgarnas liv när de befinner sig på jobbet som när de befinner sig i trafiken. Det är dags att införa en nollvision mot dödsolyckor i arbetslivet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Arbetsrelaterade dödsfall

Utöver de som dör i arbetsolyckor finns ett stort antal dödsfall som är arbetsrelaterade. Det kan t.ex. röra sig om personer som under sitt arbetsliv kommit i kontakt med asbest. Drygt 100 personer dog p.g.a. asbestos eller dammlunga år 2007. I dessa fall kan man med hög säkerhet konstatera att dödsfallen är arbetsrelaterade. Även dödsfall i andra lung- och luftvägssjukdomar, cancer och hjärt- och kärlsjukdomar kan vara arbetsrelaterade. I en rapport som gjorts på uppdrag av Arbetsmiljöverket anges att åtminstone 800 arbetsrelaterade dödsfall sker i nämnda sjukdomar varje år. Förebyggande arbetsmiljöarbete räddar liv. Det måste därför satsas mer på forskning, utbildning och tillsyn i syfte att minimera arbetsrelaterade dödsfall. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Alla tillbud och olyckor ska rapporteras och registreras

En väl fungerande rapportering och registrering av tillbud och olyckor är av stor vikt för att det förebyggande arbetsmiljöarbetet ska vara effektivt. Det statistiska underlaget är också viktigt för arbetsmiljöforskningen. Ett aktuellt och växande problem är de stora mörkertal som antas finnas när det gäller arbetsskador som drabbar utländsk arbetskraft som tillfälligtvis arbetar i Sverige. Därför menar vi att alla tillbud och olyckor som sker på svensk arbetsmarknad ska rapporteras till Arbetsmiljöverket som ska ha skyldighet att registrera dessa. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fasa ut farligt och riskfyllt ensamarbete

Ensamarbetet har ökat kraftigt under senare år. Det är ofta riskfyllt och farligt och utgör ett växande och allvarligt arbetsmiljöproblem. Vänsterpartiet menar att det farliga och riskfyllda ensamarbetet måste bort.

I arbetsmiljölagen anges att teknik, arbetsorganisation och arbetsinnehåll ska utformas så att arbetstagaren inte utsätts för fysiska eller psykiska belastningar som kan medföra ohälsa eller olycksfall. Därvid ska även löneformer och förläggning av arbetstid beaktas och arbetsgivaren ska beakta den särskilda risk för ohälsa och olycksfall som kan följa av ensamarbete. Den nu pågående utvecklingen mot det s.k. 24-timmarssamhället innebär ökad belastning på arbetstagare socialt, psykiskt och fysiskt. Yrkesgrupper som ofta arbetar på kvällar och nätter arbetar också ofta ensamma och löper risk att utsättas för våld och hot. Det gäller alltfler inom kvinnodominerade serviceyrken som t.ex. butiksbiträden, restaurangpersonal, personliga assistenter.

Faktorer som bidragit till att ensamarbetet brett ut sig är ett ökat antal små företag, hårda rationaliseringar, omorganisationer på arbetsplatserna och att ny teknik möjliggör mer ensamarbete. I Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter 1982:3 anges att åtgärder ska vidtas för att så långt som möjligt ordna ensamarbete så att den som utför arbetet inte löper större risk för skada än om flera gemensamt utför arbetet. Vid ensamarbete som innebär påtaglig risk för kroppsskada genom olycksfall ska arbetstagaren snabbt få hjälp och om godtagbar säkerhet inte kan uppnås på annat sätt får arbetet inte utföras utan att annan person är närvarande under arbetet. Vid ensamarbete som innebär en stark psykisk påfrestning ska det eftersträvas att arbetstagaren kan få direktkontakt med arbetskamrater eller andra människor. Minderåriga får inte anlitas till ensamarbete som innebär påtaglig risk för kroppsskada eller är starkt psykiskt påfrestande. Dessvärre lever inte tillämpningen av dessa bestämmelser upp till målsättningen. Ensamarbete är ett tilltagande arbetsmiljöproblem som också ökar risken för olyckor, hot och våld i arbetet.

Vänsterpartiet föreslår nya krafttag i syfte att fasa ut det riskfyllda ensamarbetet. För att uppnå det krävs en strategi och målinriktade insatser inom flera områden. Det är t.ex. av största vikt att sanktionssystemet görs effektivare och att Arbetsmiljöverkets inspektionsverksamhet ökar i syfte att upptäcka och åtgärda brister i utsatt ensamarbete. Ett forsknings- och utveckl-

Fel! Okänt namn på

ingsarbete bör inledas för att ta fram en samlad strategi för att fasa ut allt farligt och riskfyllt ensamarbete. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt ungas utsatthet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Som ett led i detta arbete föreslår vi också att Arbetsmiljöverket får i uppdrag att ändra föreskrifterna i AFS 1982:3 utifrån stånpunkten att ensamarbete inte är önskvärt men kan accepteras under gynnsamma omständigheter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 1 oktober 2011

Josefin Brink (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Høj Larsen (V)

Jacob Johnson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)